

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

**СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ТЕХНОЛОГІЇ:
ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ**

**МАТЕРІАЛИ
XII Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції**

**02–03 березня 2026 року
м. Черкаси**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. К. Д. УШИНСЬКОГО
ЧЕРКАСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ»
АКАДЕМІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНИЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
XII Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
02–03 квітня 2026 року
м. Черкаси**

Відповідальний редактор професор А. І. Бойко.
Упорядкувала О. І. Астапова-Вязьміна.

Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект :
С70 Матеріали XII Всеукраїнської науково-теоретичної конференції
(02–03 квітня 2026 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / відп. ред.
проф. А. І. Бойко; упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна. М-во освіти
і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2026. –
325 с.

У збірнику опубліковано матеріали XII науково-теоретичної конференції «Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект». В центрі уваги авторів – проблемне поле соціальної та політичної філософії: філософське осмислення сучасних освітніх парадигм; трансформації соціокультурної реальності: виклики, ризики, перспективи розвитку; людина інноваційної доби: нові концепти та сучасні рішення; суспільні науки та проблеми сучасної цивілізації: пошуки, досягнення, проекти, гіпотези; гуманітарна безпека держави як проблема сучасної національної філософії та ін. Зазначені питання розглядаються крізь призму гуманітарних та соціальних технологій. Матеріали конференції будуть корисними для здобувачів вищої освіти, а також стануть у нагоді науковцям, освітянам і широкому загалу в осмисленні актуальних викликів суспільства.

УДК 1:37:316.3:33:504(063)

Тексти у збірнику опубліковані на основі матеріалів, наданих авторами, які несуть повну відповідальність за зміст своїх публікацій, точність і коректність посилань, дотримання засад академічної доброчесності. Збережено стилістику оригіналів. Висловлені думки не обов'язково збігаються з позицією організаторів конференції.

Ріпа А. Реванш пристрастей у (гео)політиці: афективні патології політичного насильства	161
Санжаровський І. Цифрове місто як простір політичної ідентичності: сучасні філософські підходи	164
Сіренко А. Когнітивні та емоційні стратегії людини інноваційної доби як суб'єкта невизначеності	167
Тіхонов А. Студентоцентризм як філософська база формування професійної відповідальності майбутнього фахівця.....	171
Філімонов В. Новітні тенденції захисту прав неповнолітніх у цифровому середовищі	174
Ходанич Ю. Проблема неусвідомленості часу для сучасної людини.....	176
Чабан Н. Біотехнологічне підприємництво в умовах цифрової трансформації: становлення homo creative та виклики соціальної відповідальності.....	178
Шабанова Ю. Сенсорна революція доби метамодерну: антропологічні ризики та нові модуси чуттєвості	182
Шевченко З. До осмислення феномену цифрової ідентичності	184

СУСПІЛЬНІ НАУКИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ПОШУКИ, ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЄКТИ, ГІПОТЕЗИ

Богун Д. Концептуальний аналіз взаємозв'язку інновацій і сталого розвитку в екологічному та соціальному дискурсі.....	186
Вовкочин Л. Соціально-психологічні механізми подолання стресу в умовах суспільної кризи	188
Груба О. Філософська антропологія і проблема техніки у міжвоєнній Німеччині: Гельмут Плєснер	190
Матюхіна О. Етноекотологічні норми як фундамент формування екологічної відповідальності особистості	194
Мельник О., Коваленко К. Філософія соціальних медіа в контексті міждисциплінарності: виклики та перспективи.....	195
Псуй І. Естетичні та семіотичні особливості візуальної реклами	198
Рибка Н. Філософська експертиза як необхідний інструмент подолання викликів сьогодення	200
Рокитенець Є. Громадська думка як індикатор суспільних змін.....	204
Tararoev Y., Dong T.T., Sun C. Aristotelian conceptions and the framework of modern science	205
Сідоркіна О. Скиба О. Інтеграція етики і технологій в умовах сучасного інформаційного суспільства.....	207
Slyusar V. From «small» to «big data»: reimagining the structure of scientific knowledge in the context of the data revolution by R. Kitchin.....	209
Соколова А. Економіка вражень як соціальний феномен сучасності.....	212

темпоральною), так й усвідомленість часу (внаслідок чого можлива його втрата). На подальше, відповідно, ставиться під сумнів можливість ситуації співбуття та співвладдя людини і часу, їх гармонійного злиття в точках теперішнього, яке переживається, адекватно сприймається та усвідомлюється через увагу. Для сучасної людини все більше час реалізовується як спогад чи як сподівання (очікування), однак тут цей феномен не присутній у повній мірі. Повна міра часу з усіма його можливостями і перспективами можлива тільки завдяки теперішньому, коли людина уприсутнена в конкретному моменті власного існування, що вимагає взаємодії з чимось, що так само, як і людина, піддане часу.

Список використаних джерел

1. Святий Августин. Сповідь. Київ: Основи, 1999. 319 с.

Неля Чабан,
здобувачка ступеня PhD,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)

БІОТЕХНОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: СТАНОВЛЕННЯ НОМО CREATIVE ТА ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження зумовлена глибинними трансформаціями сучасної соціокультурної реальності, що відбуваються під впливом цифровізації, розвитку біотехнологій та зміни парадигм економічної діяльності. Умови четвертої промислової революції спричиняють перехід від традиційної моделі homo economicus, орієнтованої на раціональний вибір і максимізацію прибутку, до моделі homo creative, для якої визначальними стають інноваційність, міждисциплінарність мислення, соціальна відповідальність та здатність до продукування нових знань. Біотехнологічне підприємництво постає одним із ключових драйверів цих змін, оскільки поєднує науково-технологічні інновації з вирішенням глобальних соціальних викликів – від охорони здоров'я до екологічної безпеки та продовольчої стабільності. Водночас його розвиток відбувається в умовах цифрової трансформації, яка суттєво розширює можливості для соціальних інновацій, але водночас загострює ризики нерівності, етичних дилем і відповідальності за наслідки технологічного втручання в природу і людину.

Особливої уваги набуває проблема соціальної відповідальності підприємництва, яка сьогодні трансформується з елементу корпоративної культури у фундаментальний принцип сталого розвитку. Соціальне підприємництво та корпоративна соціальна відповідальність дедалі більше

розглядаються як ефективні механізми реагування на суспільні проблеми, що вимагає переосмислення ролі бізнесу у структурі соціокультурних відносин. Крім того, в умовах цифрової економіки суттєво зростає значення інтелектуального та соціального капіталу як ресурсів підприємницької діяльності. Це актуалізує роль освіти, зокрема університетів, у формуванні нової генерації фахівців, здатних до інноваційного мислення, етичної рефлексії та відповідальної діяльності в біотехнологічній сфері. Таким чином, дослідження біотехнологічного підприємництва в контексті цифрової трансформації дозволяє виявити не лише економічні, але й глибинні соціокультурні та філософські зміни, пов'язані зі становленням *homo creative*, а також окреслити виклики і перспективи соціальної відповідальності як визначального чинника розвитку сучасного суспільства.

Проблематика біотехнологічного підприємництва в умовах цифрової трансформації та становлення *homo creative* перебуває на перетині досліджень соціального підприємництва, корпоративної соціальної відповідальності, цифрової економіки та ролі освіти у формуванні нових типів суб'єктності. У роботі І. Маркович, Н. Бажанової та В. Паляниці соціальне підприємництво та соціально відповідальний бізнес розглядаються як важливі інструменти розвитку економічних систем, орієнтованих на поєднання економічної ефективності із суспільною користю. Автори підкреслюють, що сучасний бізнес дедалі більше інтегрує соціальні цілі у власну діяльність, що свідчить про зміну ціннісних орієнтирів підприємництва. У контексті нашого дослідження це дозволяє трактувати біотехнологічне підприємництво як сферу, де економічна раціональність доповнюється етичними імперативами, що є характерною ознакою переходу до моделі *homo creative* [1].

Подальший розвиток цієї проблематики представлений у дослідженні І. Приймак та С. Онищук, де соціальне підприємництво і корпоративна соціальна відповідальність аналізуються як ключові механізми вирішення суспільних проблем. Автори акцентують увагу на їхній функції як інструментів соціальної інтеграції та стабілізації суспільства. У цьому аспекті біотехнологічне підприємництво може бути інтерпретоване як форма інноваційної діяльності, що поєднує технологічний розвиток із соціальною місією, актуалізуючи нові вимоги до відповідальності підприємця в умовах складних соціокультурних трансформацій [2].

Важливий теоретико-методологічний вимір проблеми представлено у праці В. Рябченка, де досліджується соціально відповідальна взаємодія університетів і суспільства в контексті сталого розвитку. Автор обґрунтовує ключову роль вищої освіти у формуванні соціально відповідальних фахівців, здатних забезпечувати сталий розвиток. Водночас виявлені суперечності у теоретичному осмисленні та практичній реалізації соціальної відповідальності свідчать про необхідність її подальшого концептуального уточнення. Для нашого дослідження це має принципове значення, оскільки саме університетське середовище виступає простором формування *homo creative*, який поєднує інноваційність із етичною рефлексією та відповідальністю за результати своєї діяльності, зокрема у сфері біотехнологій [5]. У свою чергу,

дослідження С. Надь та М. Вересне Сомосі розкриває взаємозв'язок між цифровою економікою та соціальними інноваціями. Автори доводять, що рівень цифрової трансформації безпосередньо впливає на потенціал соціальних інновацій, підкреслюючи роль інтеграції цифрових технологій як ключового чинника суспільного розвитку. Цей висновок є особливо важливим у контексті біотехнологічного підприємництва, яке активно використовує цифрові інструменти для досліджень, виробництва та комунікації. Відтак цифровізація постає не лише як технологічна умова, але й як соціокультурний фактор, що сприяє становленню нових форм підприємницької діяльності та відповідних типів суб'єктності [4].

Аналіз сучасних наукових джерел засвідчує, що соціальне підприємництво, корпоративна соціальна відповідальність, цифрова трансформація та роль освіти є взаємопов'язаними складовими процесу формування нової моделі підприємницької діяльності. Водночас у науковому дискурсі недостатньо розкритим залишається філософський вимір цих трансформацій, зокрема у контексті становлення *homo creative* в біотехнологічному підприємстві. Це зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення зазначеної проблематики. Сучасне біотехнологічне підприємництво розгортається у контексті цифрової трансформації, що змінює не лише економічні механізми виробництва і розподілу, але й саму природу суб'єктності у підприємницькій діяльності. Якщо класична економічна модель *homo economicus* ґрунтувалася на раціональності, індивідуальній вигоді та прогнозованості дій, то в умовах цифрової економіки формується новий тип суб'єкта – *homo creative*, орієнтований на інноваційність, гнучкість мислення, здатність до міждисциплінарної взаємодії та соціальної відповідальності. Біотехнологічне підприємництво є особливим середовищем становлення такого типу суб'єктності, оскільки воно функціонує на перетині науки, технологій і суспільства. Його специфіка полягає у високому рівні наукоємності, залежності від інтелектуального капіталу та необхідності врахування етичних, екологічних і соціальних наслідків інновацій. У цьому контексті особливого значення набуває здатність підприємців до розпізнавання можливостей, що, як показують дослідження, безпосередньо пов'язано з рівнем знань, освіти та включеністю у соціальні мережі, які забезпечують доступ до ресурсів і інформації.

Цифрова трансформація суттєво посилює потенціал біотехнологічного підприємництва, відкриваючи нові можливості для розвитку соціальних інновацій. Інтеграція цифрових технологій сприяє пришвидшенню наукових досліджень, розширенню доступу до даних, формуванню глобальних мереж співпраці та зростанню ефективності управлінських процесів. Водночас, як свідчать сучасні дослідження, рівень цифрового розвитку прямо корелює з потенціалом соціальних інновацій, що дозволяє розглядати цифровізацію як ключовий чинник трансформації соціокультурної реальності. У цьому процесі важливу роль відіграють інституції вищої освіти, які виступають не лише як центри підготовки фахівців, але й як активні учасники соціально відповідальної взаємодії з суспільством. Умови четвертої промислової

революції зумовлюють необхідність переосмислення місії університету у напрямі посилення міждисциплінарності, інтеграції науки і практики, а також формування у здобувачів здатності до інноваційної діяльності та етичної рефлексії. Саме в такому середовищі формується homo creative як носій нової культури підприємництва. Водночас розвиток біотехнологічного підприємництва актуалізує проблему соціальної відповідальності, яка набуває нових змістових вимірів. Якщо раніше корпоративна соціальна відповідальність розглядалася як додатковий інструмент підвищення репутації бізнесу, то сьогодні вона стає необхідною умовою його легітимності та сталого розвитку. Біотехнологічні інновації безпосередньо впливають на життя людини, її здоров'я та довкілля, що вимагає високого рівня етичної відповідальності, прозорості та підзвітності з боку підприємців. Біотехнологічне підприємництво постає як соціокультурний феномен, який трансформує уявлення про людину, її творчий потенціал і відповідальність перед майбутніми поколіннями та є багатовимірним, що «поєднує технологічні інновації, соціальну практику та культурні трансформації» [3, с. 174].

Соціальне підприємництво у цьому контексті виступає як важливий механізм інтеграції економічної діяльності та суспільних інтересів. Воно спрямоване не лише на отримання прибутку, але й на вирішення соціальних проблем, що відповідає логіці переходу до моделі homo creative. Такий підхід передбачає зміну ціннісних орієнтирів підприємницької діяльності – від індивідуального успіху до колективного блага, від конкуренції до співпраці, від короткострокової вигоди до довгострокової стійкості. Разом з тим цифрова трансформація і розвиток біотехнологій породжують низку нових ризиків, серед яких – нерівний доступ до технологій, посилення соціальної диференціації, етичні дилеми щодо втручання у природні процеси, а також питання контролю над даними і знаннями. Ці виклики вимагають формування нових регуляторних механізмів, розвитку культури відповідального підприємництва та посилення ролі гуманітарного знання у технологічному розвитку.

Отже, біотехнологічне підприємництво в умовах цифрової трансформації виступає не лише як економічний феномен, але й як важливий чинник соціокультурних змін, що сприяє становленню homo creative. Водночас його розвиток супроводжується складними викликами соціальної відповідальності, подолання яких є необхідною умовою забезпечення сталого і гуманістично орієнтованого розвитку сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Маркович І., Бажанова Н., Паляниця В. Соціальне підприємництво та соціально відповідальний бізнес. Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем : монографія. Т. : ФОП Паляниця В. А., 2021. С. 187–192.
2. Приймак І., Онищук, С. Соціальне підприємництво та корпоративна соціальна відповідальність як інструменти вирішення суспільних проблем. *Економіка та суспільство*, 2025. № 80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-163>

3. Чабан Н. Біотехнологічне підприємництво як соціокультурний феномен: філософсько-антропологічний аналіз. *Філософсько-освітні студії: Збірник тез і доповідей*. Частина 1: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 листопада, 2025 р., м. Херсон, м. Хмельницький). Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. С.172-174. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/24495>
4. Nagy S., Veresne Somosi M. The relationship between social innovation and digital economy and society. *Regional Statistics*. 2022. Vol. 12, No. 2. P. 3–29. DOI: <https://doi.org/10.15196/RS120202>
5. Riabchenko V. Socially responsible cooperation between universities and society in the dimensions of sustainable development: theoretical and methodological principles. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 2022 № 1, pp.38–48. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.4>

Юлія Шабанова,
д-р філос. наук, проф.,
директор Науково-дослідницького центру
«Інституту світової культури»,
професор кафедри міждисциплінарних досліджень,
Дніпровська академія музики
(м. Дніпро, Україна)

СЕНСОРНА РЕВОЛЮЦІЯ ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ: АНТРОПОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ТА НОВІ МОДУСИ ЧУТТЄВОСТІ

Сучасна соціокультурна ситуація, яку Т. Вермюлен, Р. Аккер, Х. Фрайнахт, С. Абрамсон, Б. Демпсі та інші дослідники першої чверті ХХІ століття окреслюють як Метамодерн, характеризується відмовою від постмодерної іронії на користь «нової щирості» та рекурсивної рефлексії. У центрі цих трансформацій опиняється людська чутливість, що переживає етап «сенсорної революції», як радикального перегляду ієрархії відчуттів та способів взаємодії людини зі світом.

Спираючись на концепт «структури почуття» Р. Вільямса, можна стверджувати, що сьогодні формується специфічна ситуація, де межа між фізичним та віртуальним стає дифузною. Сенсорний досвід людини інноваційної доби більше не обмежується класичною п'ятикомпонентною моделлю сприйняття. Завдяки цифровим технологіям та ШІ виникають нові модули чутливості, що базуються на синестезії, інтермодальності та дистанційній присутності. Як зазначає Девід Гоуз, автор концепції «сенсорної революції», ми переживаємо перехід до «чуттєвого повороту». Це означає, що відчуття – це не лише біологічний механізм, а й культурна практика. В епоху Метамодерну цей поворот набуває особливого значення: ми вчимося «думати відчуттями». Це корелює з ідеями сучасної філософської антропології, зокрема з ідеями українських дослідників Н. Хамітова та С. Крилової, щодо метафізики тілесності як способу буття людини, де тіло є не «оболонкою», а «резонатором» смислів. Проте «метафізика тілесності»

Електронне наукове видання

**СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ**

МАТЕРІАЛИ
ХІІ Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції

02–03 квітня 2026 року
м. Черкаси

Відповідальний редактор професор А. І. Бойко.

Упорядкувала О. І. Астапова-Вязьміна.

Матеріали збірника подаються у авторській редакції.

Технічний редактор Тетяна Манжура
Комп'ютерна обробка Лесі Рудяки

Гарнітура Times New Roman. Обл.-вид. арк. 26,5. Зам. №26-038.

Видавець: Черкаський державний технологічний університет,
бульвар Шевченка, 460, м. Черкаси, 18006.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 896 від 16.04.2002.

Редакційно-видавничий відділ ЧДТУ